

بازآفرینی شهری از مسیر بازآفرینی محلات شهری

عباس آخوندی*

داشته است. این مسئله از سوی دیگر نظام شهری را با گسست‌های جدی در جامعه مواجه کرده است. امروز وقتی از اجرای خط آهن یا جاده در شهر صحبت می‌شود، شاهد ایجاد گسست اجتماعی در این عرصه هستیم چرا که در نظام شهری جدید فضای عمومی را از دست داده‌ایم.

فضای عمومی فضایی است که انسان به آن حس تعلق دارد و عرصه عمومی عرصه‌ای است که می‌تواند در آن گفت‌وگو کند، ارتباط برقرار سازد و عشق بورزد. بر این اساس، سیاست وزارت راه و شهرسازی مبتنی بر رویکرد بازآفرینی شهری پایدار است تا با حفظ ساختار و هویت شهری و معماری بافت‌های تاریخی، کارکرد آن‌ها را با زندگی امروزی سازگار کند و به جای اجبار به حفظ آن‌ها، با ارتقای سطح و منزلت اجتماعی‌شان، در عمل، اشتیاق ادامه سکونت و بازگشت به آن‌ها را در دل ساکنان ایجاد کند. با این نگاه، شهر به مفهوم تمدن، تاریخ، نوع تفکر، هویت، زندگی، و نشاط و شادابی است و اگر نمی‌توان از این بافت‌ها به سادگی چشم پوشید، بدین سبب است که انسان ایرانی در شهر امروز با آن‌ها معنا می‌یابد.

امروز شهرهای ایران با دو چالش بنیادی قابلیت زندگی و قابلیت و جابه‌جایی^۲ مواجه‌اند. در بحث قابلیت زندگی، هرچند به ظاهر تعداد مسکن انباشته از تعداد خانوارها فزون‌تر است، در عین حال برآورد می‌شود که ۱۹ میلیون نفر در بدمسکنی زندگی می‌کنند. بی‌گمان ناکارآمدی بافت‌های میانی و تاریخی و حاشیه‌نشینی و بی‌سامانی از جمله شهرها و روستاهای احاطه شده توسط بافت شهری شده به شهرها بزرگ‌ترین مسائل شهری ایران است. تاکنون ۱۴۱ هزار هکتار از این دست بافت‌ها شامل ۲۷۰۰ محله شهری در ۵۴۳ شهر شناسایی شده است. در حالی که این مساحت ۲۰ درصد مجموع مساحت شهرهای مورد گفت‌وگو را شکل می‌دهد، ۳۰ درصد جمعیت شهری ایران در این محلات زندگی می‌کنند. شیوع فقر و نابسامانی محیطی ویژگی عمومی این محلات است که آن‌ها را مستعد هر گونه حادثه و رفتار سوء فرهنگی، اجتماعی و امنیتی و نهایتاً تهدیدی برای امنیت ملی می‌سازد. این مسئله به این معناست که بهره‌وری و کارایی سیاست‌ها و برنامه‌های بی‌شمار دهه‌های اخیر در زمینه توسعه شهری در زندگی مردم این سرزمین به‌ویژه شهرنشینان کاستی‌های جدی